

beyaz manto 10

Mayıs 2002

sessizlik sessizlik sessizlik
sessizlik sessizlik sessizlik
sessizlik sessizlik
sessizlik sessizlik sessizlik
sessizlik sessizlik sessizlik

eugen gomringer

"Ama sözcük, diye ciyaklar kadın, bilgi değildir. "Siktir" sözcüğünün bilgi değeri nedir? Ya da "OM" sözcüğünün? Bilgi, sözcüğün bir değeri veya veçhesidir, ya da böyle olabilir. Başka değer ve veçheleri de vardır. Bunlardan biri de sestir. Anlamlılık, ille de orada bulunmayan bir göndergeye gönderim yapıldığını ima etmez; olayın kendisi de anlamlı sayılabilir: örneğin bir gündoğumu, bir gürültü gibi. Sözcük, her şeyden önce bir gürültüdür." Ursula Le Guin, Kadınlar Rüyalarda Ejderhalar içinde Metin, Sessizlik, Gösteri (1986) Metis Yayınları, Mayıs 1999, s.43.

schweigen schweigen schweigen
schweigen schweigen schweigen
schweigen schweigen
schweigen schweigen schweigen
schweigen schweigen schweigen

Sesin olmaması hali olarak düşünülen sessizlik¹, sesle ifade edildiği anda bozulur. Sessizliğin ifadesi kaçınılmaz olarak sese yol açar ve böylelikle amacımızın tam tersine neden oluruz.

(Sadece işaret olarak görev yapması gereken) İmleyen, ifade edildiği anda sese yol açmakta ve böylelikle (sözcüğün sessizlik olduğu bu özel durumda) imlenenin içeriğini (sessizliği) bozmaktadır.

Evet imleyen, imlenenin önüne geçmiş, adeta imlenenin kendisi olmuştur.

Ama doğrudur da bu aynı zamanda: İfade/iletişim sessiz/görüntüsüz olmaz, yani bir şeyleri (bir huzuru) bozmadan olası değildir. Gerçek sessizlik hiçbir zaman yoktur, gürültü yok edilemez; oda, çevre gürültüsü gibi. Kalp atışlarımız, nefes alışımız bizim mutlak sessizliğe ulaşmamızı engelleyecektir hep.

Ancak, olmayan bu sessizlik şiirin olanakları ile anlatılabilir, ya da sessizlik kelimesiyle bugüne kadar anlattığımız şey yeni bir somutluk kazanabilir.

Bir karşılaştırma aracılığıyla sessizliğe yaklaşabilir ve böylelikle sesin gittikçe daha az olma hali olarak algılayabiliriz.

Ve bu karşılaştırma olanağını şiir verebilir. Üçüncü dizinin ortasında, gözün ritmik beklentilerine ters düşen bir eksiklik bizi sessizliğe yönlendirir. İm bile yoktur artık, bu var olmama haline gözün, boşluğun çevresini tarayışı ve bunun sonucu ortadaki sessizlik sözcüğünün eksikliğini kavrayışı ile varılır. Şimdi söz konusu olan gerçek bir sessizlik, adeta bir hiçliktir, dondurur bakışımızı ilahi bir gerçeği kavramışlık duygusu vererek.

Yazılı şiir görsel şiirdir ister istemez; gözün algı kurallarının etkisi altında kalır. Metin boyunca ilerleyen göz istem dışı yakın çevresindeki sözcüklerle ilişki kurar. Burada boşluğu çevreleyen tüm sözcükler kendileri sessizliği anlatamadıkları halde boşluğun sessizliği anlattığına işaret etmektedir.

¹ Bu yorumunda sesin olmaması hali, "sessizlik" olarak çevrilen "schweigen" sözcüğü Almanca'da 'susmak, konuşmayı bırakmak', 'ses çıkarmaya son vermek' anlamlarına gelmektedir.

somut şiir (konkrete poesie)

Çok genel bir tanımlamayla somut şiirin, dikkati dilin somut öğelerine, yapı taşlarına çeken şiir olduğu söylenebilir. Tabii burada soru "somut olanın ne olduğu" biçimini alır ki, bu da şairlerce farklı farklı yanıtlanmıştır: Kimi için bu belli bir kalıp, bir tümce; kimi için sözcük; kimi içinse sözcüğün içindeki heceler veya teker teker sesler, harflerdi. Böylelikle her şairinin dilin ayrı bir katmanını mercek altına aldığı somut şiir, aynı zamanda düşünce-dilsel malzeme ilişkisinin araştırma laboratuvarı oldu .

Bu alanda örnekler veren farklı şairler arasındaki ortak nokta konuyu bir özne aracılığıyla betimlemek yerine, malzemelerini tekrarlarla kullanarak, ritmik bir yapı içinde vermeleri idi. Az miktardaki şiirsel malzeme (kalıp/tümce/sözcük/hece/ses/harf), bağlamından kopararak, imlenen-imleyen ilişkisinin araştırılmasına olanak tanıyan bir düzen içinde tekrarlanıyordu. Bu yolla, somut şiir üzerinde çalışan şairler, şiirsel malzemeyi ilginin merkezine yerleştirmeyi; doğasını, sakladığı olanakları açığa çıkarmayı ve böylelikle yeni dil olanaklarına ulaşmayı amaçlamaktaydı. Tahmin edileceği üzere sonuç aslında oldukça soyuttu.

Kullanılan malzemenin sayısının sınırlılığı şiiri yoksullaştırmadı; aksine dağılım, yer, düzen zenginliğini (kağıdı) öne çıkardı; bu da yüzey şiiri, görsel şiir gibi adlarla da anılmasına yol açtı. Yan yana, alt alta duran iki, üç ya da daha fazla sözcük veya ses, düşünceyle malzeme arasında bir ilişki kurarak, bir oyun alanı oluşturdu. Çeşitli coğrafyalarda, dillerde birbirinden farklı örnekleri yayınlanan somut şiir burada İsviçre ve Avusturya'dan üç ve Enis Akın'dan bir örnekle temsil edilmekte. Şiirleri yardımcı olacağını düşündüğüm kısa düşüncelerimle vermek istiyorum.

huzur
siz
huzur
siz
huzur
siz huzur siz huzur siz huzur siz
huzur
siz
huzur
siz
huzur
siz
huzur

friedrich achleitner

Beyaz Manto ücretsizdir, sadece posta yoluyla ulaştırılır ve periyodik değildir. Gönderilmesini istediğiniz kişilerin adreslerini bize bildirebilirsiniz. Baskı Mart Matbaası. Yazışmak için: Kaf Müzik, Beyaz Manto, Enis Akın, PK:10 Kuzguncuk, İstanbul veya beyazmanto@hotmail.com

friedrich achleitner

ruh
und
ruh
und
ruh
und ruh und ruh und ruh und
ruh
und
ruh
und
ruh
und
ruh

Huzur sözcüğüyle 'siz'² sözcüklerinin arka arkaya tekrarı 'huzur-siz' sesine yol açar;

Türkçe'deki ünlü uyumu nedeniyle 'huzursuz' olarak okunabilen bu sesin tekrarı, huzursuzluk'a yol açar;

Orijinalinde yapılan bu dil oyununu görselleştirmek için şiir, kulakta oluşması istenen sesleri gösterecek şekilde (şairinin isteği üzerine) sağ tarafta bir kez daha verilmiştir;

Şair ısrarla huzuru aramakta, ancak huzursuzluğu aramak için yapıp ettikleri huzursuzluğa neden olmaktadır;

Dizelerin önce düzenli bir biçimde alt alta, daha sonra artık gizlenemeyecek rahatsızlığı gösterecek biçimde yan yana gelerek bir çıkıntı yapması bu durumu

görselleştirmekte ve dizede ilerlemenin getirdiği hız nedeniyle de huzur+siz iyiden iyiye huzursuz bir biçime gelmektedir;

Ancak şiir çaresizce huzur arayışına devam ederek alt alta gelen dizelerle sürer;

İlk örnekteki "sessizlik" görselliği vurgularken, "huzur" işitselliği öne çıkarmaktadır.

Bize içimizden okumamız gerektiği öğretilen pek çok şey - Jane! Dudaklarını kımıldatıyorsun!- yüksek sesle daha güzel okunur. (...)

Bugünlerde de bütün şairler size tüm içtenlikleriyle işitmek için yazdıklarını söylüyorlar.

Ben artık biraz şüpheliyim.

Bazılarının dergi sayfalarında basılmak üzere yazıldığını

düşünüyorum, çünkü şiirleri gösteriye dönüştürüldüğünde

biraz kuru ya da biraz gevşek

kalıyor. Sayfa üzerinde pek bir şeye benzemeyen şiirlerse sesle

vücut bulduklarında muhteşem

biçimde canlanıyorlar. Ancak

şairler dergilerde yayımlana

yayımlana şair olduklarından,

prim alan, sessizken bir şeye

benzeyen yapıtlar oluyor. Ursula

Le Guin, agy. s.48.

huzur
suz
huzur
suz
huzur
suz huzur suz huzur suz huzur suz
huzur
suz
huzur
suz
huzur
suz
huzur

2

Şiirde 'siz' yerine Almanca 'und' karşılığı olan 've' kullanılmıştır. 'und' sözcüğünün sık tekrarı 'd' harfinin düşmesine, dolayısıyla Almanca olumsuzluk eki olan 'un' sesine varılmasına yol açar ki, bu da huzurun zıddı olan huzursuzluk durumuna varılmasıdır.

olmuyor

Ah benim kirli yüzüm!
söylediklerim düpedüz bir artist edasında
mana arayan soluk yüzlü bir kadın mesela o,
hem güzel hem de iyi bir kadın gördün mü sen, demişti.
İyiler çirkin oluyor.
İyiler çirkin olmasın.
Kötüler güzel olmasın.
Akıllı yüzü solgun bitap kadın

resimler: florentina pakosta

Oysa ben Cumartesi günümü Kipa'da geçirdikten sonra
komşu gezmelerinde söyleyecek bir cümlem olsun isterdim. Bu yüzden mahalle kuaföründe 16
milyon liraya perma yaptırđım. Bujiterilerde kelebek toka aradım. Bulamadım. 80'ler gibi olsun
istedim herşey. Annanemle hamama gittim. Çekindim, donumu çıkaramadım.
Olaaaaaamadımmmm.

Geldim.

Yapmadım değil yaptım. Bir çocuğun yanında üç kez geldim. Biri yıllar önceydi. Evde bir nevi parti
vardı. Ancak ortalıkta kimse yoktu. Çiftlerin hepsi bir odaya kapanmıştı. Tam 80'lerdeki gibiydi her
şey. Biz de boş bulduğumuz bir odaya daldık. Sevgilimle henüz öpüşmeye başlamıştık ki, yatakta
uyuyan çocuğu gördüm. Çocuk çıkardığımız seslere uyandı. Öyle bakıyordu. Ne ağlıyor, ne de
gülüyordu. Öyle şaşkın şaşkın... Belki bana öyle gelmişti. Çünkü bunlar çoğunlukla hep öyle
bakıyor. Şaşırtıcı bulduklarından değil yani.

Çocuk-Bebek 8-9 aylıktı.

Diğeri kızımdı. Babasıyla bu kez. Bebek 4-5 aylıktı.

Uyanmıştı. Bize bakıyor, demişti kocam. O utanmıştı. Ben utanmamıştım. Kızımın babasının çükünü
ilk görüşü. Bu yüzden utanmış olmalı. Kısa kesmiştik. Tedirgin olmuştuk, tuhaf.

Sonuncusunda yalnızdım. Çocuk bu kez daha büyük.

Çocuk-bebek 2 yaşında

Yarı uykulu gözlerle bana bakıyor. Ben de yarı aralık gözlerle ona. Gülümsüyorum:

Uyu bebeğim,uyu- anne masturbasyon yapacak şimdi.

Elim orada. Battaniye boğazıma kadar örtülü. Tıpkı 16-17 yaşlarında babamın evinde yaptığım
kaçamak masturbasyonlarda olduğu gibi. Ses çıkarmadan, fazla devinmeden, hissettirmeden gelmek
-gelmek de ne amina koyim- artık çocuk oyuncuğı benim için.

İlgaz annesi uyurken birkaç kez kıpırdadı sanıyor sadece. Aldırmıyor. Büyüyünce anlatırım. Güleriz.

Bir de;

Azcık entel, ama pek duyarlı, kafası da hafiften karışmış,
kenarından köşesinden bakıldığında 'eh idare eder' denilecek
türden tüm kadınları temsilen şunu söylemek isterim ki:

Aşk bitmiş amina koyim.

Radikal iki'nin beyaz entelleri gibi bazı şeyler yazmak istiyorum. Özeniyorum yani. Ama
olmuuuuyorrrr. Halet-i ruhiyemiz uymuyor. Yazmaktan geçtim, radikal iki okuru olmak istiyorum.
Bu da mümkün olmuuuuuuyorrrr. Ama annem, değerli ek'imini pilav tenceresinin üzerine koyuyor.
Kapağı da biricik ek'imini üzerine kapatıyor. Demlenmesi lazımmiş. Ah benim gözleri incelikli
bakan, yüreğimin en derin köşelerine sızan güzel annem! Hürriyet'i kullan be annem! Güzelim eki
mafettin. Ağlamaklı oluuuuuyoooooor. Çok değıştin sen çok, diyor.

Her devrin trendi

Radikal iki'nin beyaz entelleri

Öyle ki

Anlatılmaz yaşanır

Herkes bir yana sen bir yana

Nasıl ama?

Olmuuuuyorrrrrrrrrrr

Mana mana... Nereye kadar? Ne ki bu anlamlandırma çabası. Bence artık şunu yapalım. Mesela bir şeymiş gibi yapmayalım. Aksine susalım. İddiasız olalım. Abartı ise istediğimiz; pekala bir film olalım.

bak eskiden aileler gelirdi bu sinemaya , güzel romantik filmler oynatılırdı
Gönüllü İtfayiciler Birliği'ne katılmazsam bana da orospu çocuğu desinler, yarından itibaren desinler, doğum kontrol haptı almazsak, piş şıllık desinler, yarından sonra desinler.

Hatırlıyor musun aşkim, dolunay vardı o gece... Ne anlatıyordun, bilmiyorum. Dinleliyordum. Umurumda da değildi zaten. Ben yalnızca seni seyrediyordum. Seyretmeye doyamayacağım bir şeyi seyreder gibi seyrediyordum. Ben neredeyse sana dönüşüyordum. Sen farketmiyordun. Gizli gizli seni taklit ediyordum. Senin gibi kulağımı kaşıyor, yürüyüşümü sana benzetiyordum. Ben, sen oluyordum. Hayatımda ikinci kez başkası oluyordum. Bir ara elimi sakallarıma götürdüğümü hissettim. İşte dedim! Bağırırım!

Olduuuuuuuummmmmmm!

Bağırarak bir yana, konuşmaya bile takatim yok aslında. Koyun bana 5 nolu şarkıyı. Dansedelim yalnızca. Cigaralığım da olsun yanımda. Ilgaz'ın kafası zaten iyi. Sonra dayasın kafasını kalbime. Çarpıyor bak anne. Çok hızlı çarpıyor. Kalp sesi dinliyor. Bu da ruh hastası çıktı, iyi mi.

Son olarak diyeceğim şu ki: Ben pek duygusal, pek duyarlı, öyle ince ruhlu bir kişiyim ki; hislerimi şu üç cümlede olduğu gibi izah edebilirim:

ah sevgilim ah sevgilim

bir sus da gel sevgilim

üçgene başını koy sevgilim

Çalıştığım bir dergide aşağıdaki röportajı yapmıştım. Haber kapaktan girmişti. Mevzu orgazm taklidi yapan kadınlardı. Elbette aslı astarı yoktu. Asparagasın allahıydı. Ama hakkını vermek lazım. Gayet inandırıcı. Olmmmmmmmmmmmmmmuuuuuuşşşşşşşş yani.

Orgazm olmak, orgazm taklidi yapmaktan daha kolay değil mi?

Orgazm olabilsek taklit maklit yapmayacağız elbette. Sorun bu zaten: olamadığın bir şey. Taklit yapmak daha kolay.

Bir sevişme esnasında kaç kez taklit olayına giriyorsun?

Bir, iki en fazla üç. Daha fazlası inandırıcı olmaz.

Peki, bugüne kadar anlayan olmadı mı hiç?

Hayır. Hiçbiri anlamadı.

Nasıl oluyor peki? Çok mu sahici yapıyorsun. Kasılmalar filan oluyor oysa. Taklit ettiğin anlaşılabilir.

Seviştiğim adam o sırada kasılmaya filan itibar etmiyor ki. Onların kilitletiği nokta: ses. Yani inilti çıkararak filan. Orgazm taklidi yapmak kabiliyet gerektirir. Zaten insan zamanla tecrübe kazanıyor.

O sırada zevk almıyorsun, ama alıyormuş gibi yapıyorsun. Gülesin gelmiyor mu?

Bazen. Daha çok yabancılaşıyorsun. "Napıyorum lan ben burada" tarzından bir hisse kapılıyorsun. Çoğunlukla zevk alıyorum tabi. Firijit değilim. Sadece sözü edilen şu son noktaya gelme sorunu yaşıyorum. Hani vücudun yay gibi gerilmesi kasılması filan, yok öyle şeyler. Ben de öyleymiş gibi yapıyorum.

Peki olamadığımı söyleyen... yani orgazm olmak şart mıdır?

Şart değil tabi de... Bir kez olamazsın, iki kez olamazsın. Sürekli olmaması adamı sıkır.

Sıkarsa sıksın. Yani adam sıkılmasını diye taklit mi yapacağız?

Öyle değil tabi. Yani adama aşığım, her şey yolunda.. Fakat bu mesele sorun olabilir. Sen neden gelmedin, ben mi beceremiyorum, sana yeterince haz veremiyor muyum filan... Yığınla gereksiz soru. Uğraşmaya değmez. Öyle iki yüzlülük gibi de gelmiyor bana. Yani bu benimle ilgili bir şey. Adamı başkasıyla aldatmıyorum ki... Sadece ben de gelmişim gibi yapıyorum.

Peki erken boşalma mevzusu var bir de.. Erken boşalmasına rağmen sen de gelmiş gibi yapıyor musun?

Yok canım, o kadar değil. Yani adam sadece mememi, kıkırımı elliyor ve hemen boşalıyorsa ben de orgazm olmuşum gibi yapamam. Ama uzun uzun uğraşıp seni bekliyorsa, bir şey yapmak gerekir.

Onca çabanın karşılığı mı bu. Çok uğraştı yazık, hadi ben de olmuş gibi yapayım...

Ehh, aslında biraz da öyle.

gül abus

kendini karaladı adam

~~kendini karaladı adam~~

~~kendini karaladı adam~~

~~kendini karaladı adam~~

~~kendini karaladı adam~~

İki düzlem göze çarpıyor şiirde: bir karalama eylemini anlatan dizeler ve (bu eylemi gösteren) karalamalar. Bu ikisi karalama eyleminde buluşmaktalar.

İlk düzlem olan altalta giden dizelerde üzeri karalanan sözcüklerin hep aynı kaldığını varsayacak olursak, bir sabit fikir halinde 'adamın kendini karaladığı' düşüncesiyle meşgul olduğu düşünülebilir. Yalnız ikinci düzlemi karalamalar oluşturur ki, bu şiirin gelişen bir karalama eyleminin anlattığını düşündürür.

İlk dizede olan **kendini karaladı adam** dizesiyle bir eylem dil aracılığıyla anlatılır; Burada dil bir eylemi tarafsızca anlatma çabası içindedir; kendi dışındaki bir eylemi sadece aktaran bir araçtır. Dizedeki tümce adamın kendisini karalaması eylemine işaret eder.

İkinci dizede karalananın adamın kendisi olduğu düşüncesi bu şiiri daha heyecan verici kıldığı gibi, bu yorumun da varsayımı olacaktır.

İkinci dizede **kendini** sözcüğünün üstünün gerçekten karalanmasıyla eylemin kendisi, daha doğrusu gerçekleşmesinin sonucu olan karalama gösterilir. **kendini** karalanarak karalama eyleminin kendisi gösterilmiştir.

Ama bu eylem sözcüğün örtülmesine yol açmıştır. Sözcüğünse (adamın) kendisini gösterdiğini düşünecek olursak, aslında kendini yok etmiş, geçersiz kılmıştır.

Bu dizeden sonra bir çelişki ile karşı karşıya kalırız ki, o da şiirin devam etmesidir. Karalanan başka bir şey olsaydı adam zevkle karalama eylemine devam ediyor olacaktı. Ama karalanan kendisidir, yani özne ortadan kalkmıştır, ama karalama eylemi (şiir) devam etmektedir.

Öyleyse bireyselliğini yitirmiş, herhangi birine indirgenmiş karalayan bir adam kalır ortada, kolektif bir ben olarak düşünebiliriz onu artık belki de.

Üçüncü dizede bu kolektif varlığın **adamı** da karalanmasıyla herhangi bir özne kalmaz, artık sadece bir karalama eylemiyle başbaşayızdır. Sadece karalayan bir el kalır geriye adeta.

Dördüncü dizede karalamanın da karalanmasına varır eylem. Artık sadece karalama izleri kalır geriye.

enis akın

Gerçi bu da bir şeydir, tarih öncesi bir kültürün asla çözülemeyecek, ama en azından varlığı da yadsınamayacak izleri gibidir bu; sözcüklerden oluşan, cümle yapısına sahip bir dilin izleri.

Dilin anlatım öğeleri olan sözcükler teker teker yok edilmiş, geriye sadece dilin varlığına dair izler bırakılmıştır.

Önü alınamayan bu karalama süreci burada da durmaz, sonunda sözcük araları da karalanır.

Ortadan kalkmış bir yazma eyleminin izleri kalır sadece. İki önceki dizeden bildiğimiz karalama eylemi varabileceği son yere kadar gitmiş, yıkıcı bir tarihsel süreç adeta dili yok etmiştir.

Tüm bunlar karalamaların bu eylemin sonuçları olduğunu düşündüğümüzde geçerlidir ve belki bir altıncı dizenin yok oluşu gösterecek şekilde beşinci dizenin altında görünmeyecek bir şekilde var olduğunu da düşünebiliriz.

Ama dikkatle bakıldığında beşinci dizede şairin karalamaya karışmış imzasını buluruz. İmza 'kendinin' yanındadır ve karalayanın kendisi olduğunu göstermektedir.

Bu bize karalamalara karalayarak yapılan bir anlatı olarak da bakabileceğini düşündürür.

Kendini karalayan adam sadece karalamanın izini bırakmamış, aynı zamanda karalayarak yazmıştır bu şiiri, karalanacak sözcüklerinin seçimiyle gösterilmiştir anlatılmak istenen.

Bu karalamalar şiir biçimi içerisinde kullanıldığından bir önceki dizenin varlığını öngörmektedir ve böylelikle karalamalar bir anlatının imleyenleri olurlar.

İmlenen olarak yok olma sürecini yaşatan karalamalar, imleyen olarak bir yok etme sürecini anlatır.

erhan altan